

Кононенко А.С., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського рівня),
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Кортуківа Т.О., к.ю.н., доцент

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗБИТИЙ ЛІТАК МАУ, ЯКИЙ ВИКОНУВАВ РЕЙС PS 752

8 січня 2020 року світ заповнили повідомлення та новини про авіакатастрофу міжнародного українського авіаперевізника МАУ на території Ірану. Серед 176 пасажирів та 8 осіб екіпажу були громадяни Афганістану, Великої Британії, Ірану, Канади, України та Швеції. На жаль, дана трагедія склалася за обставин, які виявились зовсім не випадковими, як показало розслідування причин авіакатастрофи. Міжнародна спільнота з метою запобігання та демонстрації застосування відповідних покарань, згідно з релевантними міжнародними нормативно-правовими актами, проводить розслідування та витребує дотримання встановлених правил поведінки.

Перш за все, на початку проведення розслідування країни світу звернулись до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 року (далі - «Чиказька конвенція»). Стаття 26 згаданої конвенції передбачає призначення розслідування обставин пригоди державою, на території якої стався інцидент (тут - Іран), згідно з процедурою, яка може бути рекомендована Міжнародною організацією цивільної авіації, наскільки це допускає її законодавство. У свою чергу, держава, де зареєстроване таке повітряне судно (тут - Україна), уповноважена призначити спостерігачів для присутності при розслідуванні [1]. Згідно з публічної інформації, влада Ірану почала проведення розслідування, а згодом і надала його звіт і висновок іншим сторонам розслідування.

Проте тут більшість країн, громадяни яких загинули, стикнулись з наріжним каменем, оскільки не могли застосувати норми «Конвенції про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень» (далі – «Монреальська конвенція») через наявність того факту, що Іран не ратифікував дану конвенцію. А згідно з її постулатами, зокрема статті 17, 21, 28 та 33 Іран мав би нести повну юридичну відповідальність за скоєне, що значно б спростило процедуру провадження цієї справи. Хоча у контексті взаємодії Ірану та України щодо розв'язання даного питання може бути

застосований «Протокол про поправки до Конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень» (далі – «Варшавська конвенція»). Відповідно до пункту 1 статті 22 цієї конвенції, відповідальність перевізника щодо кожного пасажера обмежується сумою, що становить 250 тисяч франків [2]. Не зважаючи на уповільнений механізм вирішення питання компенсації винною стороною, українське законодавство передбачає виплату в розмірі 128821 СПЗ для кожного пасажера згідно зі статтею 1 глави 4 розділу XXVI «Авіаційних правил України» [3]. При цьому, сума в розмірі 16 000 СПЗ (близько \$22 000) має бути виплаченою спадкоємцям пасажера у вигляді авансового платежу протягом 15 днів з моменту ідентифікації тіла загиблого [4]. Також, відповідно до «Порядку і правила здійснення обов'язкового авіаційного страхування» авіаперевізник має виплатити суму, установлену у страховому договорі [5].

Наразі міжнародна спільнота бореться з наданими «контраргументами» іранською стороною щодо визнання своєї юридичної відповідальності за скоєне діяння. Іранська влада може погодити механізм виплати компенсації близьких постраждалим за принципом *ex gratia* (добровільно, без визнання провини) [6].

Тож, підсумовуючи всі вище перелічені положення та міжнародну нормативно-правову базу, можна сказати, що вона забезпечує досить стійкий фундамент для вирішення даного питання. Але відповідальна сторона – держава Іран, посиляючись на досі що триває розслідування, поки не реалізує встановлені правила поведінки та не виконує обов'язки. Тому дана проблема переростає у відкрите питання, яке, на жаль, ще довго турбуватиме населення не лише однієї країни.

Література

1. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р.: Закон України від 09 вер. 1992 р. № 995_038. Дата оновлення: 06 жовт. 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text

2. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень: Закон України від 17 груд. 2008 р. № 995_594. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_594#Text

3. Протокол про поправки до Конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень, підписаної у Варшаві 12 жовт. 1929 р.: Закон України від 01 серп. 1963 р. № 995_562. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_562#Text

4. Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу»: Наказ Державної авіаційної служби від 26 лист. 2018 р. № z0141-19. Дата

оновлення: 03 лист. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text>

5. Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації: Постанова Кабінету Міністрів України від 06 вер. 2017 р. № 676-2017-п. Дата оновлення: 14 січ. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2017-p#Text>

6. Бурчевський О. Катастрофа літака МАУ. Яку компенсацію виплатять родичам загиблих і хто за це відповідальний. 14.01.2020. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/tragediya-v-tegerani-hto-bude-viplachuvati-kompensaciyu-rodicham-zagiblih-novini-ukrajini-50064088.html>